

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	654 - 01 - 84
Дата	07 / 04 2016 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-ЖА ЦЕЦКА ЦАЧЕВА

11 23

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 73, ал. 1 от ПОДНС внасяме законопроект за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс с мотиви към него.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(Обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. – бр. 63 и 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. – бр. 47 от 2009 г.; бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. – бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр. 53 и 98 от 2014 г. и бр. 50 от 2015 г. и бр.15 от 2016 г.)

§ 1. В чл. 19 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 накрая се добавя „или е спор, по който една от страните е потребител“.

2. Създава се нова ал 2:

„(2) Извън случаите по ал. 1 спорът може да бъде възложен за решаване от арбитражен съд, когато едната страна е потребител и решаването от този съд е изрично договорено между страните след възникването на спора.“

3. Досегашната ал. 2 става ал. 3.“

§ 2. В чл. 404, т. 1 след думите „както и решенията“ се добавя „и определенията“.

§ 3. В чл. 405 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 5:

„(5) Съдът отказва издаване на изпълнителен лист въз основа на нищожни по смисъла на чл. 47, ал. 2 от Закона за международния търговски арбитраж решения.“

2. Досегашните ал. 5 и 6 стават съответно ал. 6 и 7.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 4. Започналите преди влизането в сила на този закон арбитражни производства се приключват по досегашния ред, с изключение на производствата по повод спорове, прогласени за неарбитражни, които се прекратяват.

§ 5. В Закона за защита на потребителите (Обн., ДВ, бр. 99 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 30, 51, 53, 59, 105 и 108 от 2006 г., бр. 31, 41, 59 и 64 от 2007 г., бр. 36 и 102 от 2008 г., бр. 23, 42 и 82 от 2009 г., бр. 15, 18 и 97 от 2010 г., бр. 18 от 2011 г., бр. 38 и 56 от 2012 г., бр. 15, 27 и 30 от 2013 г., бр. 61 от 2014 г. и бр. 14 и 15 от 2015 г.) в чл. 3 се създава ал. 4:

„(4) Всяка клауза в договор, сключен между търговец и потребител, с която страните възлагат на арбитражен съд решаване на спор между тях, извън процедурата за алтернативно решаване на потребителски спорове по смисъла на този закон, е недействителна, освен ако това е договорено между страните в писмена форма, след възникването на спора.“

§ 6. В Закона за международния търговски арбитраж (обн. ДВ, бр. 60 от 1988 г., изм. бр. 93 от 1993 г., бр. 59 от 1998 г., бр. 38 от 2001 г., бр. 46 от 2002 г.; Решение № 9 от 2002 г. на Конституционния съд – бр. 102 от 2002 г. и бр. 59 от 2007 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 7:

а) в ал. 3 в края на изречения второ се добавя „освен ако уведомлението за арбитражното заседание му е връчено по реда на чл. 32, ал. 2 и той не е присъствал на него.“

б) създава се ал. 4:

„(4) Алинея 3 не се прилага, когато една от страните по спора е потребител.“

2. В чл. 11 се създава ал. 3:

„(3) Като арбитър може да бъде вписан дееспособен пълнолетен гражданин, който не е осъждан за умишлено престъпление от общ характер, има висше образование, най - малко 10 години професионален стаж и притежава високи морални качества.“

3. В чл. 31:

а) създава се нова ал. 2:

„(2) Всяка страна получава код, с който може да проверява развитието на делото на интернет страницата на арбитражния съд.“

б) досегашната ал. 2 става ал. 3.

4. В глава шеста се създава чл. 46а:

„**Чл. 46а.** Всеки арбитражен съд води архив, в който се съхраняват приключените дела в продължение на 10 години от постановяване на решенията и определенията по тях. След изтичане на този срок се съхраняват само решенията и мотивите към тях, както и сключените спогодби.“

5. В чл. 47:

а) досегашният текст става ал.1 и т. 3 се заличава;

б) създават се ал. 2 и 3:

„(2) Арбитражните решения, постановени по спорове, предметът на които не подлежи на решаване от арбитраж или са в нарушение на чл. 19, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс, са нищожни.

(3) Нищожността може да се констатира служебно от Софийски градски съд в производството за издаване на изпълнителен лист или от Върховния касационен съд по повод искова молба от заинтересованата страна или по искане на прокурора, без ограничение във времето.“

6. В чл. 51, ал. 1, изречение второ, след думата „прилагат“ се добавя „арбитражното споразумение или документ, удостоверяващ предпоставките на чл. 7, ал. 3“.

7. В Преходните и заключителни разпоредби се правят следните допълнения:

1. В § 3 се създава ал. 4:

„(4) Арбитражният съд е компетентен да решава спор между страните по ал. 1, само ако е вписан в регистъра на арбитражните съдилища към Министерство на правосъдието.“

2. Създават се § 3а и § 3б:

„§ 3а. (1) Председателите на арбитражните съдилища представят до министъра на правосъдието заявление за вписване в регистъра на арбитражните съдилища към Министерство на правосъдието.

(2) Към заявлението се прилагат следните документи:

1. правилник за организацията и дейността на арбитражния съд;
2. устав на арбитражния съд;
3. тарифа за арбитражните такси и разноски;
4. списък на арбитражите и медиаторите.

(3) Министърът на правосъдието издава правилник за устройството и реда на работата и воденето на регистъра по ал.1 и утвърждава със заповед образци на документите по ал. 2.

(4) Заявените обстоятелства по ал. 2 се вписват незабавно.

(5) Министърът на правосъдието отказва вписването по ал.1 с мотивирано решение, ако арбитражите в списъка не отговарят на изискванията на чл. 11, ал.3 или не са представени документите по ал. 2. Налице е мълчалив отказ за вписване, ако то не бъде извършено в 14-дневен срок от датата на заявяването му.

(5) Отказът за вписване подлежи на оспорване в 14-дневен срок по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(6) На вписване подлежат и промените в документите по ал. 2.

(7) Компетентността на арбитражните съдилища за разглеждане на спорове възниква от датата на вписването им в регистъра.

(8) Регистърът е публичен, като всеки може да иска справка или извлечение от съдържанието му относно информацията, която подлежи на обявяване.

§ 36. (1) Министърът на правосъдието упражнява контрол върху дейността на вписаните в регистъра по § 3а, ал.1 арбитражни съдилища чрез Инспектората на министъра на правосъдието по Закона за съдебната власт.

(2) Проверката се назначава със заповед на министъра на правосъдието служебно или по повод сигнал или жалба на заинтересовано лице. В заповедта се определя арбитражният съд, който подлежи на контрол, инспекторите, на които е възложен контролът, срок за осъществяване на проверката и период, който обхваща проверката, както и други обстоятелства.

(3) Председателят на арбитражния съд осигурява свободен достъп на до служебните помещения и до служебния архив за извършване на назначената от министъра на правосъдието проверка.

(4) За констатациите от проверката се съставя протокол.

(5) Министърът на правосъдието може да отправя препоръки до арбитражния съд за отстраняване на констатирани недостатъци.“

Вносител:

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

Съществуващата законова възможност за разрешаване на спорове от арбитражни съдилища се оказва удобно средство за лесно осъждане на гражданите, без те да могат адекватно да се защитят. Често гражданите се оказват осъдени от арбитраж, без да са сключвали арбитражна клауза, без да са уведомени за производството, за стари, погасени по давност задължения, а понякога и за несъществуващи такива.

Към арбитражно производство прибъгват колекторски фирми, монополни дружества, доставчици на обществени услуги, фирми за бързи кредити, които даже сами си създават арбитражи, в които да „съдят“ своите клиенти. Самата арбитражна процедура не дава достатъчна защита на потребителите – често гражданинът не е надлежно уведомен за производството, а отсъствието му се приема за съгласие с компетентността на арбитража, въпреки че липсва арбитражно споразумение. Често спорът се решава от позиция на силата, а решенията се постановяват въз основа на доказателства, изходящи само от едната страна, и дори без доказателства, само въз основа на твърдения. А самото арбитражно решение се ползва със същата изпълнителна сила като всяко съдебно решение и даже не подлежи на обжалване. Въз основа на него ищецът може да се снабди с изпълнителен лист, да започне изпълнително производство срещу ответника и да го натовари допълнително с такси, разноски и юрисконсултски възнаграждения.

В България в момента функционират над 45 арбитражни съдилища като само за миналата година един арбитражен съд е разгледал повече от сто хиляди дела.

Гражданите често не разполагат с познания относно арбитражната процедура. На тях им се налага да се явяват в ролята на ответник пред „частен съд“, избран от колекторската фирма или монополното дружество и дори създаден от самите дружества. Или се оказват „осъдени“ от такъв съд даже без да са разбрали за това.

Напоследък дейността на арбитражните съдилища процъфтява – монополните дружества–доставчици на обществени услуги, осъзнавайки предимството, което им дава арбитражното производство масово започват да въвеждат арбитражни клаузи в типови договори, общи условия, двустранни протоколи и пр.. Тъй като става дума за услуги, предоставени в условията на монопол, гражданите нямат избор да се отклонят от подписването на тези документи. Така решаването на споровете се насочва към изрично избрани от монополистите арбитражни съдилища. Тези клаузи се явяват неравноправни по смисъла на Определение по дело С-324/13г. на съда на ЕС. В него изрично се подчертава, че дори на потребителя да е предоставена информация от

страна на търговеца относно разликите между арбитражното и редовно съдебно производство, то не е обстоятелство, изключващо неравноправността.

Затова смятам, че прилагането на арбитражно производство не е подходящо за решаване на потребителски спорове, защото не защитава правата на гражданите като потребители. Законът за международния търговски арбитраж би следвало да регламентира отношенията между търговци, в които страните са равнопоставени, а не отношенията между монополист и гражданин.

В законопроекта се предлага изключване на потребителските спорове от обхвата на арбитража, освен ако двете страни изрично писмено не са дали съгласието си за това, и то след възникване на спора. Решенията, постановени при неспазване на това условие, се обявяват за нищожни. Предвижда се също така въвеждането на правила и регистър за създаването на арбитражни съдилища, изисквания към арбитрите, а също и контрол върху организацията на дейността на арбитражните съдилища. Предлага се и възможност за страните, които са избрали като способ за разрешаване на спора арбитражното производство, да следят развитието на делото във всеки един момент на интернет страницата на съда посредством код, който се получава от всяка от страните при образуване на делото. С цел осигуряване на възможност за последваща проверка и допълнителна гаранция за правата на гражданите изрично се предвижда всеки арбитражен съд да води архив.

С предложените промени се цели прекратяване на узаконения рекет, който налагат над гражданите някои от арбитражните съдилища и въвеждане на гаранции за защита на правата на потребителите.

Вносител: